

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 3 (262) ЛЮТИЙ

2013

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 3 (262) лютий 2013

Засновано в лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Постанова президії ВАК України від 14.10.09 №1-05/4

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних
«Україніка наукова» (угода про інформаційну співпрацю
№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 5 від 21 грудня 2012 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор **Курило В. С.**

Заступники головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор **Савченко С. В.**

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор **Бур'ян М. С.,**

доктор медичних наук, професор **Виноградов А. О.,**

доктор філологічних наук, професор **Галич О. А.,**

доктор педагогічних наук, професор **Горошкіна О. М.,**

доктор сільськогосподарських наук, професор **Конопля М. І.,**

доктор філологічних наук, професор **Синельникова Л. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Харченко С. Я.**

Редакційна колегія серії «Педагогічні науки»:

доктор педагогічних наук, професор **Ваховський Л. Ц.,**

доктор педагогічних наук, професор **Гавриш Н. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Докучаєва В. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Лобода С. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Максименко Г. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Ротерс Т. Т.,**

доктор педагогічних наук, професор **Сташевська І. О.**

доктор педагогічних наук, професор **Хриков Є. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чернуха Н. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чиж О. Н.**

Редакційні вимоги

до технічного оформлення статей

Редколегія «Вісника» приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) — 3,8 см ; верхній колонтитул — 1,25 см , нижній — 3,2 см .

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2012.

Статті у «Віснику» повинні бути розміщені за рубриками.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга — номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13 – 14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова «Список використаної літератури» або після слів «Список використаної літератури і примітки» (без двокрапки) у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 8 рядків українською, російською та англійською мовами із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора: (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри, домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

1. **Жидких Т. М.** Обґрунтування організаційно-педагогічних умов управління навчальним комплексом «коледж-академія»..... 6
2. **Ковалёв В.И.** Коммуникативная компетентность личности как сверхзадача современного среднего образования..... 15
3. **Прасолович С. М.** Зміст, характеристика та перспективи розвитку професійної робітничої освіти в умовах ринкової економіки..... 21
4. **Ризун Н. О.** Инновационная концепция повышения эффективности организации заочно-дистанционного обучения в вузе..... 27
5. **Сорокіна Г. О.** Аналіз екологічного стану геосайтів Луганської області та їх використання для регіонального туризму..... 35
6. **Ткачова Ю. Г.** Підліткова вагітність – трагедія сучасності..... 43
7. **Усеїнова Л. Ю.** Выявление мотивации к обучению взрослого населения Крыма..... 50

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

8. **Берестенко О. Г.** Культура професійного спілкування як результат вдосконалення індивідуальних творчих здібностей особистості..... 57
9. **Виселко А. Д.** Типи і види іншомовного занурення, функція і місце попереднього підготовчого занурення..... 65
10. **Єфремова О. І.** Використання ігрових технологій з метою підвищення мотивації до вивчення іноземної мови..... 75
11. **Ігнатович О. Г.** Проблема формування компетенцій самостійної діяльності у студентів-філологів..... 80
12. **Кожушко С. П.** Інтерактивні технології навчання у підготовці майбутніх практичних психологів до професійної взаємодії..... 89
13. **Кокнова Т. А.** Висновки за результатами експериментального впровадження педагогічних умов формування професійних якостей майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності..... 98
14. **Кубанов Р. А.** Теоретичні засади організації навчальних тренінгів у процесі професійної підготовки майбутніх маркетологів..... 104
15. **Курліщук І. І.** Медіаосвіта студентства у сучасних соціально-педагогічних тенденціях і проблемах..... 113
16. **Лобода С. М.** Організаційно-педагогічні умови використання матеріалів педагогічної публіцистики в процесі підготовки майбутніх редакторів освітніх видань..... 120

17. Мустафаева Э. С. Роль проектной методики при обучении устной разговорной английской речи студентов старших курсов	130
18. Певна С. Є. Основні підходи до формування суб'єктної позиції особистості в освітньому процесі.....	137
19. Разорьонова М. В. Використання прислів'їв на практичних заняттях з англійської мови.....	145
20. Сейдаметова З. Н. Составляющие информационной компетентности инженеров-педагогов швейного профиля.....	153
21. Сердюкова О. Я. Експериментальне впровадження системи розвитку педагогічної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі педагогічної (виробничої) практики.....	158
22. Скібіна О. В. Професійно-важливі якості особистості інженера-педагога.....	166
23. Сперанська-Скарга М. А. Аналіз результатів упровадження педагогічних умов формування мотиваційного компоненту професійного іміджу майбутніх учителів філологічних дисциплін.....	172
24. Тархан Л. З. Актуальные аспекты подготовки преподавателя профессиональной школы.....	179
25. Татаринов І. Є. Туристичне краєзнавство на Луганщині: проблеми та перспективи розвитку.....	186
26. Умерова Г. А. Теоретический анализ понятий аналитической и информационно-аналитической компетентностей.....	195
27. Шарипова Э. Р. Сущность профессиональной компетентности инженера-педагога.....	204
28. Шишкіна Т. М. Практичні основи професійної підготовки майбутніх банківських працівників.....	209

ЗАРУБІЖНА ПЕДАГОГІКА

29. Попова Ю. О. Формування інформаційно-комунікативної компетентності вчителів Великої Британії.....	216
30. Садова Н. О. До витоків становлення порівняльної педагогіки як науки в США.....	221
31. Степаненко І. І. Зміст, форми та методи правового виховання старшокласників у Великій Британії.....	226
32. Єлдинова І. М. Зміст освітньої благодійної діяльності фонду Олександра фон Гумбольдта.....	232

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

33. Бикова В. О. Центр кар'єри як науково-методичний центр управління процесом формування конкурентоздатного фахівця...	239
34. Делянченко В. М. Виховання навичок толерантної поведінки в полікультурному студентському середовищі.....	249

35. Ніколенко Л. М. Критерії визначення сформованості лідерських якостей особистості у діяльності студентських громадських об'єднань.....	257
36. Ху Жунсі. Сутність та особливості поняття адаптація у науковій літературі.....	265
37. Чумак М. М. Особливості підготовки студентів до успішного подолання кризових явищ під час навчання.....	274
38. Якібчук М. І. Педагогічна модель як основна складова теоретико-методологічних засад формування толерантності у студентів вищих педагогічних навчальних закладів.....	279

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ

39. Міняйлова А. В. Компонентно-структурний аналіз гуманістичного виховання студентів.....	286
40. Трегубенко О. М. Шляхи реалізації виховного потенціалу шкільної географії.....	295
41. Шкурін О. І. Становлення сучасної моралі особистості.....	303
Відомості про авторів.....	310

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.015.311:316.45

О. Г. Берестенко

КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

Розвиток індивіда, існування його як особистості неможливі без зв'язку із суспільством, без спілкування з іншими людьми. Історичний досвід і практика свідчать, що ізоляція людини від суспільства спричиняє цілковиту втрату людської особистості, її соціальних якостей і властивостей.

Потреби сучасного суспільства, його духовні і матеріальні сфери зумовили особливу актуальність проблем спілкування, окреслили принципово нові ознаки світової цивілізації, що пов'язані з особливостями функціонування постіндустріальних суспільств, з новими інформаційними технологіями, з процесами глобалізації.

Освітній простір XXI століття – це синкретичне, соціокультурне й інформаційне середовище (школа, ВНЗ, відео-, телекомунікації, комп'ютери, електронна пошта, Інтернет, Скайп та інше), яке дозволяє особистості нескінченно розвивати власні освітні інтереси, творчі здібності й активізувати когнітивну діяльність на основі нових комунікативних стратегій.

Підвищення соціальної мобільності, динамізму нинішнього життя різко збільшують кількісний і якісний спектр контактів професіонала, а бурхливий розвиток інформаційних засобів суперечливо впливає на суспільство, зумовлюючи спілкування людей з різними прагненнями й обмежуючи безпосередні контакти.

Інтенсивне зростання ролі професійного спілкування та потреби вдосконалення його культури зумовлені низкою об'єктивних факторів: по-перше □ це перехід до інформаційного суспільства та пов'язаного з цим зростанням інтенсивності процесів взаємообміну інформацією; по-друге, швидке зростання кількості та якості засобів обміну інформацією; по-третє, зростання потреби в людях, без удосконалення культури професійній спілкування яких, неможливе функціонування таких галузей, як виховання, освіта, охорона здоров'я, наука, мистецтво, політика, підприємництво тощо; зростання потреби в спеціалістах, зайнятих в різних галузях, що потребують кооперації та взаємодії в досягненні спільних цілей.

Спілкування охоплює всю багатогранність духовних і матеріальних форм життєдіяльності людини і є її суттєвою потребою, формою людської взаємодії, через яку індивіди фізично і духовно впливають один на одного, формують уявлення про світ, приходять до взаєморозуміння, оскільки воно

передбачає обмін думками і почуттями з іншими людьми, а також звернення людини до самої себе: власної душі, спогадів, сумління, мрій.

На початку ХХ ст. теоретики та практики почали усвідомлювати багатовимірну стимулюючу роль спілкування в житті людини. До спілкування, як наукової проблеми, активно підійшли спеціалісти з психології, етики, філософії, соціології, педагогіки, економіки та інших галузей наук.

У різні часи підходи до вивчення спілкування були не однаковими. У 20 – 60-ті роки психологи досліджували масові процеси спілкування; потім – в онтогенезі, у взаємозв'язку з мовленням і вищими психічними функціями, у 60-70-ті роки, як зміну поведінки людей у різних ситуаціях безпосереднього спілкування. Були проаналізовані різні засоби (зокрема невербальні характеристики та їх значення для сприймання однієї людини іншою); прикладні аспекти спілкування як цілеспрямованого впливу. Практичну цінність мали популярні поради американського психолога Д. Карнегі про те, як поліпшувати спілкування та завойовувати собі друзів. Вони стосуються технології спілкування, але не розкривають його етичної та психологічної структури й закономірностей.

У 30-ті роки в результаті розвитку економіки, засобів комунікації, зростання політичної залежності одних народів від інших, посилюються загальнолюдські цінності в моралі: добро, честь, обов'язок, істина та інше. Перед загрозою загальнолюдського знищення людина стала більше відчувати себе абсолютною цінністю, що стало причиною розвитку соціальної психології, посиленню її впливу на інші дисципліни. Проблеми спілкування перетворилися на «логічний центр» усієї системи психологічної проблематики. Це зумовило розвиток науки про людину, про її відносини з іншими. На Заході зародилася школа «людських відносин», яка вивчала зв'язок, між етичними нормами та поведінкою людей, між обов'язком та ставленням до діла.

Розвиток виробничих відносин стимулював учених і практиків до вивчення спілкування у зв'язку з розвитком особистості. Саме на цьому шляху плідно об'єдналися позиції етиків, психологів та педагогів. У науці відбувся так званий комунікативний поворот. Суть його – у переході від суб'єкта, який віддає перевагу монологові, до суб'єкта, що прагне діалогу у спілкуванні та взаємодії з іншими людьми.

Основну увагу науковці зосереджували на засобах комунікації, особливостях контакту, комунікативних діях, видах взаємодії, зокрема, у конфліктних ситуаціях і під час переговорів. Таке гуманістичне осмислення спілкування сприяло поширенню ідей в Україні, в середині 70-х років з'являються перші праці з проблеми ділового та професійного спілкування (зокрема педагогічного). Цей феномен відокремлюється й формалізується як наукова категорія, описуються види, форми, стилі спілкування та його особливості.

У 80-ті роки ХХ століття формулюється поняття «організаційна культура» – як важливий інструмент управління. Науковці назвали

культуру, і передусім культуру професійного спілкування, важливим складником в боротьбі за успіх у бізнесі.

За останні десятиріччя розширився фронт досліджень у галузі спілкування, було зроблено помітний крок уперед у науковому осмисленні. В них зазначається, що спілкування сприяє створенню умов для розвитку мотивації тих, хто займається професійною діяльністю, надає їй творчого характеру, розвиває особистості суб'єктів спілкування, попереджає виникнення психологічних бар'єрів [2].

Сучасні науковці розглядають спілкування, як різновид діяльності. У дослідженнях і вітчизняних, і зарубіжних учених найбільш детально описано ділове, професійне, зокрема педагогічне спілкування, спрямованість їх практична, яка має на меті досягнути ефективності професійної діяльності [1 – 3; 10; 11].

Мета цієї статті полягає в осмисленні основ професійного спілкування, його видів, типів і форм у взаємодії в різних ситуаціях у процесі професійної діяльності, осягненні шляхів та засобів розвитку професійної позиції, осмислення психології культури професійного спілкування.

Об'єктом нашого вивчення є професійне спілкування, що формується в умовах конкретної професійної діяльності, а тому певною мірою вбирає в себе її особливості і є важливою частиною цієї діяльності.

Предметом дослідження є культура професійного спілкування як характеристика високого рівня професіоналізму та реалізації творчих здібностей особистості. Поняття «культура» визначається, як «сукупність досягнень виробничих, суспільних, духовних відносин, високий рівень, вміння» (С. Ожегов). Воно пов'язане з ефективністю, результативністю та удосконаленням діяльності.

У професійній діяльності люди намагаються досягти не лише загальних, а й особисто значущих цілей; завдяки знанням, вмінням, навикам, набувають власного стилю спілкування – найкомфортнішого, зрозумілого й усвідомленого. На даному етапі зростає роль культури професійного спілкування, як цілісної системи, яка охоплює зовнішню культуру, культуру мовлення, культуру почуттів, культуру поведінки, етикет.

Ми розглядаємо професійне спілкування як творчий, керований процес взаємообміну повідомленнями, організації взаєморозуміння, досягнення оптимальної взаємодії, взаємопізнання в різних видах діяльності учасників професійно спрямованої комунікації.

Під творчістю в основному розуміють діяльність, результатом якої є створення індивідуально нового, неповторного, оригінального. Творча діяльність надзвичайно складна, реалізується в розмаїтості форм. Кожна особистість здатна до творчості, у ній вона розкривається з найбільшою повнотою (М. Афанасьєв, С. Безклубенко, М. Блінова, Ю. Борєв, А. Гройсман, Е. Громов, В. Єршов, С. Раппопорт та ін.). Професійне спілкування стикається з безліччю непередбачених ситуацій, в яких по-

новому треба розв'язувати задачі взаєморозуміння і взаємодії, рішення яких не можна здійснити за відомим алгоритмом чи шаблоном, хоча знання загальних творчих підходів до розв'язання професійних задач сприяють подоланню труднощів. У професійному спілкуванні людина виявляє творчі якості, здібності, знання, засвоює суспільний досвід, норми, цінності, способи діяльності, формуючись при цьому як особистість і суб'єкт діяльності. Виокремлюються такі характеристики професійного спілкування: співрозмовники є особистостями, значущими одне для одного, вони активно взаємодіють з приводу конкретного діла, а основне завдання такого спілкування – продуктивна співпраця, співтворчість. [1; 4; 10]

Культура професійного спілкування – це соціально значущий показник здібностей, умінь здійснювати свої взаємини з людьми, формується на основі певних умов професійної діяльності, вбирає в себе її особливості, базується на ній, виступає важливим складником, засобом діяльності. Головним принципом професійного спілкування – суб'єкт-суб'єктний характер спілкування, який полягає у рівності психологічних позицій, взаємній гуманістичній установці, активності суб'єктів спілкування, взаємопроникненні у світ почуттів та переживань, готовності сприймати співрозмовника, взаємодіяти з ним [1].

Сучасні психологи (Д. Аткинсон, Р. Бернс, В. Кан-Калик, І. Кон, К. Роджерс та ін.) доводять вплив спілкування на розвиток емоційної та інтелектуальної сфер людини, вважають, що у спілкуванні здійснюється своєрідна «презентація» внутрішнього світу особистості. У теорії психології стверджується думка, що потреба у спілкуванні є однією з основних (базових) потреб людини, яка суттєво впливає на її розвиток [3].

Спілкування – багатоплановий процес, а спільне у чотирьох компонентах слово «взаємо» має на увазі двох або кілька суб'єктів спілкування: перцепцію – процес взаємсприймання; комунікацію – процес взаємообміну інформацією; інтеракція – процес формування стратегії взаємодії; рефлексію – процес взаємоусвідомлення того, як суб'єкта сприймають і оцінюють інші. Культура професійного спілкування – це культура перцепції, плюс культура комунікації, плюс культура інтеракції, культура рефлексії.

Засновано на потребі спільної діяльності, професійне спілкування передбачає такі функції: регулятивну (регулює офіційні стосунки у державно-правовій і суспільно-виробничій сферах); комунікативну (обмін інформацією); інтерактивну (обмін діями); перцептивну та рефлексивну (взаємсприймання і встановлення взаєморозуміння між партнерами по спілкуванню).

Орієнтація на поліфункціональність спілкування дає змогу професіоналу організувати взаємодію як цілісний процес: не обмежуватися плануванням лише інформаційної функції, а створювати умови для обміну ставленнями, переживаннями, забезпечуючи співробітництво і співтворчість. У процесі співробітництва постійно виникають ситуації, у яких професіонал має швидко зорієнтуватися й обрати правильні засоби

комунікації, побудувати процес спілкування, знайти стиль поведінки, визначити внутрішню сутність дій і вчинків співрозмовника, ступінь сформованості його знань, умінь. Тому питання готовності до здійснення професійного спілкування набувають всеохоплюючого характеру.

Реалізація функцій та вмиле використання видів, типів і форм спілкування є передумовою ефективності, результативності професійного спілкування (табл.1).

Таблиця 1.

Види, типи і форми професійного спілкування

Види професійного спілкування	Типи професійного спілкування	Форми професійного спілкування
вербальне	безпосереднє (пряме) опосередковане (непряме)	Індивідуальне: монологічне, діалогічне Групове: монологічне, діалогічне Письмове За допомогою технічних засобів
невербальне	Безпосереднє(пряме)	Жести Міміка Пози Умовні сигнали

Основою поділу професійного спілкування на види є ступінь участі або неучасті в ньому мови (усної і писемної). За цією ознакою виокремлюють вербальне і невербальне спілкування.

Вербальне (лат. *verbum* – слово) спілкування – словесне спілкування, учасники якого обмінюються висловлюваннями щодо предмета спілкування за допомогою мови, системи знаків, які служать засобом спілкування.

Невербальне спілкування – обмін інформацією між людьми за допомогою немовних комунікативних елементів (жестів, міміки, виразу очей, постави та ін.), які разом із засобами мови забезпечують створення, передавання і сприйняття повідомлень.

Історично склалися два типи професійного вербального спілкування: безпосереднє (пряме) й опосередковане (непряме). Уся система безпосереднього й опосередкованого спілкування впливає на розвиток і особистості, і взаємин між людьми.

Пряме вербальне спілкування – безпосередній усний контакт між учасниками спілкування («обличчям до обличчя»), в якому інформація передається за допомогою мовних знаків та інтонаційних засобів (підвищення або пониження тону, манера мовлення, що виражає почуття, ставлення до предмета, висловлювання), та охоплює елементи невербального (жести, міміку, пози).

Розрізняють форми прямого вербального спілкування: індивідуальне монологічне (передавання усної інформації без зворотнього зв'язку), індивідуальне діалогічне (відбувається між двома людьми і передбачає

зворотний зв'язок між відправником і реципієнтом), групове монологічне (учасниками є троє і більше осіб. Модифікацією такого спілкування є публічний виступ керівника перед колективом чи за його межами (лекція, доповідь), і групове діалогічне – форма колективного обговорення проблем, ситуацій, пропозицій на ділових нарадах, засіданнях колегіальних органів управління, тощо.

Непряме вербальне спілкування – це відсутність безпосереднього контакту, інформація позбавлена емоційного (інтонаційного) наповнення і не супроводжується невербальними засобами спілкування. За письмової форми непрямого вербального спілкування інформація передається від відправника до реципієнта у формі відповідного документа, в якому зафіксовані атрибути ділових контактів (назва організації-відправника і організації-одержувача, дата відправлення, номер реєстрації вихідної кореспонденції, підпис відповідального працівника), що є її перевагами. Основні недоліки такої форми спілкування – обмеженість інформації, затримання в часі і отриманням зворотного зв'язку, ймовірність виникнення помилок при розшифруванні повідомлення.

На сучасному етапі поширеним є непряме вербальне спілкування з використанням технічних засобів (телефонного зв'язку, електронної пошти, факсимільної техніки тощо), які забезпечують оперативність передавання інформації. Однак використання їх унеможлиблює документування інформації. Динамічно розвивається і все більше знаходить прихильників спілкування засобами електронного зв'язку (скайп).

Вербальне спілкування відбувається завдяки використанню усної та писемної мови, що забезпечує формування і відтворення думок, почуттів мовця.

Вся система вербального та невербального спілкування, безпосереднього й опосередкованого, форм спілкування впливає на розвиток і особистості, і взаємин між людьми.

Таблиця 2.

Форми професійного вербального спілкування

Усна форма професійного спілкування	Писемна форма професійного спілкування
Лекція, бесіда, дискусії, диспути, дебати, діловий прийом, доповідь, розмова, нарада, ділові переговори, розповідь, інструктаж, повідомлення та інше.	Документи різних видів: автобіографія, резюме, теза, рецензія, заява, пропозиція, скарга, характеристика, трудова книжка, особовий листок з обліку кадрів, довідка, висновок, доповідна записка, пояснювальна записка, запрошення, звіт, лист, оголошення, план, протокол, витяг із протоколу, телеграма, адреса, телефонограма, радіограма, факс, акт, доручення, розписка, список, таблиця, накладна, договір, трудова угода, контракт, ділова доповідь (написаний текст) тощо

Якщо професіональна, творча особистість хоче переконати слухача (читача) в правдивості запропонованої теми, їй варто подбати, щоб слово її було зрозумілим, тема була переконливо обґрунтована. Слід навчитися контролювати свої емоції та інтонації, які диктують міміку і жести. Крім знань про спілкування, певних навичок і вмій, особистість повинна мати ще й позитивну комунікативну установку на спілкування, не просто на встановлення контакту, а на людину як загальнолюдську цінність, тоді цей контакт стане олюдненим, і спілкування відбуватиметься на високому культурному рівні.

Список використаної літератури

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічні комунікації : навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К. : ВЦ Академія, 2006. – 256 с. **2. Иванова Н. В.** Проблема формирования индивидуального стиля педагогического общения / Н. В. Иванова // Формирование творческой индивидуальности : материалы науч.-практ. конф. – Мн., 1994. – С. 17. **3. Кан-Калик В. А.** Учителю о педагогическом общении / В. А. Кан-Калик. – М. : Просвещение, 1987. – 190 с. **4. Кан-Калик В. А.** Педагогическое творчество / В. А. Кан-Калик, Н. Д. Никондров. – М. : Педагогика, 1990. – 144 с. **5. Мудрик А. В.** Общение школьников / А. В. Мудрик. – М. : Знание, 1987. – 80 с. **6. Мудрик А. В.** Общение в процессе воспитания : учеб. пособие / А. В. Мудрик. – М. : Педагогическое общество России., 2001. – 320 с. **7. Рыданова И. И.** Основы педагогики общения / И. И. Рыданова. – Мн. : Беларуская наука, 1998. – 319 с. **8. Хміль Ф. І.** Ділове спілкування : навч. посіб. / Ф. І. Хміль. – К. : Акдемвидав, 2004 – 278 с. **9. Данилова Е.** Психологическая беседа как основной метод получения информации о ребенке / Е. Данилова // Воспитание школьников. – 2005. – № 7. **10. Мистецтво життєтворчості особистості : навч.-метод. посіб. : у 2 ч. – К. : ІЗМН, 1997. – Ч. 2. – 936 с. 11. Психологія і педагогіка життєтворчості : навч.-метод. посіб. – К. : ІЗМН, 1996. – 792 с.**

Берестенко О. Г. Культура професійного спілкування як результат вдосконалення індивідуальних творчих здібностей особистості

У статті розглянуто основи професійного спілкування, його види, типи і форми у взаємодії в різних ситуаціях у процесі професійної діяльності, шляхи та засоби розвитку професійної позиції, осмислення психології культури професійного спілкування. Основою поділу професійного спілкування на види є ступінь участі або неучасті в ньому мови (усної і писемної). За цією ознакою виокремлюють вербальне та невербальне спілкування та два типи: безпосереднє (пряме) й опосередковане(непряме), які впливають на розвиток особистості і взаємини між людьми.

Ключові слова: спілкування, професійне спілкування, культура, культура професійного спілкування, вербальне спілкування, невербальне спілкування, ефективність, перцепція, комунікація, інтеракція, рефлексія.

Берестенко Е. Г. Культура професійного общения как результат усовершенствования индивидуальных творческих способностей личности

В статье рассматриваются основы профессионального общения, его виды, типы и формы во взаимодействии в разных ситуациях в процессе профессиональной деятельности, пути и способы развития профессиональной позиции, осмысление психологии культуры профессионального общения. В основу деления профессионального общения на виды положена степень участия в нем языка. По этому признаку выделяют вербальное, невербальное общение и два типа: непосредственное(прямое) и опосредованное(непрямое), которые влияют на развитие личности и отношения между людьми.

Ключевые слова: общение, профессиональное общение, культура, культура профессионального общения, вербальное общение, невербальное общение, эффективность, перцепция, коммуникация, интеракция, рефлексия.

Berestenko O. G. The culture of professional communication as a result of improving individual creative skills of a person

The article deals with the principles of professional communication, its types, aspects and forms in interaction of different situations during the process of professional activity; ways and methods of development the professional position, comprehension of psychological culture of professional communication. The basis of the separation of professional dialogue on the types is based on the level of involvement and participation of the language in it. According to this creation, the verbal and nonverbal communications are determined and two types: direct and indirect, that influence to the development of personality and relations among people.

Key words: communication, professional communication, culture, culture of professional communication, verbal communication, nonverbal communication, effectiveness, perception, interaction, reflection, transaction, emption.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2012 р.

Прийнто до друку 21.12.2012 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Савченко С. В.

Наукове видання

ВІСНИК
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(педагогічні науки)

№ 3 (262) лютий 2013

Відповідальний за випуск:
к. п. н., доц. **В. О. Зінченко**

Здано до склад. 21.11.2012 р. Підп. до друку 21.12.2012 р.
Формат 60x84 1/8.Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 36,39. Наклад 200 прим. Зам. № 17.

Видавець і виготовлювач
Видавництво Державного закладу
„Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. т/ф: (0642) 58-03-20.
e-mail: alma-mater@list.ru
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.